

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Mgr. Filipem Skřivanem v právní věci

žalobců: **1) D. L.**
 zastoupen M. U.

2) M. U.
 oba trvale bytem X.
 adresa pro doručování X.

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
 sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2

**o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 6. 2019, č. j. MPSV-2019/130084-921,
sp. zn. SZ/MPSV-2018/126906-921,**

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 21. 6. 2019, č. j. MPSV-2019/130084-921, sp. zn. SZ/MPSV-2018/126906-921, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobcům se nepřiznává náhrada nákladů řízení.

III. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně (dále jen „úřad práce“) rozhodnutím ze dne 30. 5. 2018, č. j. 177436/2018/BBA, nepřiznal žalobci příspěvek na péči dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen „zákon o sociálních službách“), neboť žalobce dle zdravotního posudku městské správy sociálního zabezpečení z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá 2 základní životní potřeby – péči o zdraví a osobní aktivity. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobce a rozhodnutí úřadu práce potvrdil. Na rozdíl od úřadu práce dospěl k závěru, že žalobce základní životní potřebu péči o zdraví zvládá, na posouzení stupně závislosti však tato skutečnost vliv neměla.

II. Obsah žaloby

2. Proti napadenému rozhodnutí podali žalobci žalobu. Namítají, že žalovaný v rozporu s § 90 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“), změnil rozhodnutí k horšímu a ze dvou původně neuznaných základních životních potřeb uznal již jen jednu s nemožností užití řádného opravného prostředku.
3. Žalobci dále namítají, že se žalovaný při svém hodnocení nevyjádřil k námitkám účastníků řízení a k rozporu mezi závěry správního orgánu a podkladovou dokumentací. Dle žalobců nebyl dostatečně zjištěn skutkový stav, došlo k překvapivému rozhodnutí a žalovaný nevycházel z lékařských zpráv a svůj závěr učinil bez vlastního vyšetření a bez osobní přítomnosti žalobce.
4. Přes poměrně obsáhlé odůvodnění si žalovaný dokonce odporuje, když na str. 3 napadeného rozhodnutí je uvedeno: „*neorientuje se v běžných sociálních situacích, neumí je řešit*“ a zároveň: „*posuzovaný je plně orientovaný všemi kvalitami*“. Tento rozpor je jedním z výrazných pochybení, neboť schopnost orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat je podmínkou zvládnutí základní životní potřeby orientace. Pokud sám žalovaný uznává nezvládnutí orientace v běžných situacích, nemůže učinit závěr, že žalobce je plně orientovaný.
5. K potřebě orientace žalobci uvádějí, že dle lékařského nálezu ze dne 24. 10. 2016 žalobce ještě ve svém věku (21 let) potřebuje v obvyklých situacích vedení, pomoc s orientací a při sociální komunikaci se spolužáky a s dospělými, při řešení různých situací. To dokládá také skutečnost, že ve škole je nutná pomoc asistenta. Ze stejného lékařského nálezu vyplývá, že žalobce není schopen sociální interakce. Přihlédnout je dle žalobců nutné vedle poruchy autistického spektra i ke sníženému intelektu. Závěry žalovaného jsou v rozporu s citovanou lékařskou zprávou i výsledky sociálního šetření ze dne 8. 1. 2018, dle kterého se žalobce neorientuje způsobem odpovídajícím věku.
6. Žalobcův nepříznivý zdravotní stav zásadním způsobem omezuje kontakt s okolím mluveným slovem. Žalobce není schopen pochopit běžné jednání ve správním řízení, ve škole i v jiném prostředí, reflektovat změny a chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv odpovídajícím a věkově přiměřeným způsobem. Ze stejného důvodu byl žalobci již v roce 2016 přiznán invalidní důchod. Psané zprávy ve škole pomáhá žalobci tvořit

asistent, což není v jeho věku běžné. Také dle lékařského nálezu ze dne 24. 10. 2016 se žalobce obtížně vyjadřuje, mluví velmi spoře, místy mu není rozumět. Je přitom obecně známé a snadno dohledatelné, že poruchy autistického spektra se projevují hlavně v oblasti komunikace a sociální interakce. Závěry žalovaného o zvládání základní životní potřeby komunikace tudíž také neodpovídají právní úpravě a podkladové dokumentaci.

7. Žalobce nezvládá ani základní životní potřebu stravování, neboť je schopen zaměnit potraviny a není schopen respektovat (a vůbec předpokládat) informace nacházející se na obalu potravin. Není schopen vybrat jídlo v obchodě a hotové jídlo si doma ohřát. Ani v tomto případě se žalovaný s podklady rozhodnutí nevypořádal. Nadto odkazuje na podmínky, které zákon nestanoví. To se týká schopnosti sebesycení, kterou lékařka ani sociální pracovníce při sociálním šetření nezkoumaly. Pokud měl žalovaný v této otázce pochybnosti, mohl nařídit další vyšetření zaměřené na schopnost sebesycení.
8. Žalobce není schopen vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem. V lékařské zprávě ze dne 24. 10. 2016 je uvedeno, že žalobce zvládne sám, ale pod dohledem dospělé osoby. Dle záznamu ze sociálního šetření žalobce sám neřeší vhodnost oblečení, nepřizpůsobí, oblečení mu pomáhá chystat matka. Ve správním řízení byl doložen také důkaz tvrzením pečující osoby, tj. žalobkyně.
9. Nezvládání základní životní potřeby péče o zdraví bylo žalobci úřadem práce uznáno, proto se proti opačnému posouzení nemohl bránit již ve správním řízení. Žalobce bere léky, a pravidelně dochází do APLY (Asociace pomáhající lidem s autismem) a na psychoterapii. V lékařském nálezu ze dne 24. 10. 2016 je uvedeno, že u žalobce je nutný dohled nad pravidelným bráním léků. Rovněž záznam ze sociálního šetření uvádí, že léky žalobce užívá s dohledem matky, nutno mu každý den dávku nachystat, sám by nezvládl léčebný režim dodržovat. Žalovaný se však omezil pouze na konstatování, že pro nezvládání této základní potřeby neshledal odpovídající medicínský korelát, což s ohledem na Aspergerův syndrom a snížený intelekt není odpovídající odůvodnění.
10. Žalobce samostatně nezvládá ani péči o domácnost. Nezvládá nakládat s penězi, obstarat si běžný nákup, krom vysavače není schopen ovládat domácí spotřebiče, uvařit si jídlo a bez dohledu není schopen ani běžných domácích prací. Žalovaný i zde vyžaduje podmínky nad rámec zákona (např. mentální retardace) a opírá se pouze o vlastní nepodložené úvahy.
11. Žalovaný ve všech směrech činí vlastní nepodložené závěry, modifikuje zákonná kritéria a neuvádí, proč považuje lékařské zprávy a výsledky sociálního šetření za nerelevantní, čímž postupuje v rozporu s § 25 zákona o sociálních službách. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobce prokazuje dlouhodobé potíže ve všech namítaných životních potřebách. Žalobci pro jistotu uvádí, že posudkoví lékaři ani žalovaný nemají zákonné oprávnění zpochybňovat tvrzení odborných lékařů, neboť jim nejsou nadřízeni a nemají ve vztahu k nim kontrolní pravomoc (nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2008, *pozn. soudu: patrně sp. zn. Pl. ÚS 11/08*). Z tohoto důvodu musí posudkoví lékaři zdravotnické dokumentaci důvěřovat, nebo předepsat či provést jiné vyšetření. Dle žalobců doložená dokumentace dostatečně prokazuje zdravotní stav žalobce, napadené rozhodnutí proto považují za překvapivé.
12. Žalobci zdůrazňují význam práva na lidskou důstojnost a takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Žalovaný dle žalobců překračuje svoji pravomoc, neboť má rozhodovat pouze v mezích zákona a dle základních zásad správního řízení. Napadené rozhodnutí není v souladu s veřejným zájmem na ochraně

zdravotně postižených a mezinárodními úmluvami o nápomoci těmto osobám. Současně neodpovídá okolnostem daného případu ve smyslu § 2 odst. 4 správního řádu. Navrhují proto, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

13. Žalobci závěrem uvádí, že souhlasí s tím, aby zdravotní stav žalobce nezávisle posoudil znalec v oboru psychiatrie, neboť mají za to, že žalovaný je garantem finančních prostředků, které jsou poskytovány posudkovým lékařům, a je tedy jejich motivací hodnotit zdravotní stav s ohledem na zájmy žalovaného a nikoliv objektivně.

III. Vyjádření žalovaného

14. Žalovaný ve svém vyjádření odmítá, že by se dopustil vytýkaných pochybení. Podstatné odvolací námitky žalobce žalovaný i posudková komise vypořádali a je zřejmé jakými úvahami se při svém rozhodování řídili. Pokud z citovaných lékařských zpráv vyplývá určité chování žalobce, neindikuje to nezvládání vyjmenovaných základních životních potřeb. Není ani zřejmé, zda citované výňatky lékařských zpráv představují tvrzení žalobců nebo se jedná o součást diagnózy.
15. Žalovaný upozorňuje, že kritéria pro posuzování invalidity jsou odlišná od těch, která jsou rozhodná pro přiznání příspěvku na péči. Posudková komise žalobce osobně nevyšetřila, neboť shledala lékařskou dokumentaci dostatečnou k přijetí posudkového závěru. O této skutečnosti byli žalobci vyrozuměni, avšak osobní vyšetření žalobce v průběhu řízení nepožadovali. Osobní účast posuzované osoby není podmínkou pro posouzení zdravotního stavu. Z podkladů rozhodnutí nevyplynou takové poruchy, které by odůvodňovaly nezvládání sporných základních životních potřeb. Posudek o zdravotním stavu žalobce považuje žalovaný za úplný a přesvědčivý. Žalovaný proto navrhuje, aby krajský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

IV. Posouzení věci krajským soudem

16. Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 s. ř. s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). Žaloba je přípustná (zejména § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.).
17. Žaloba je důvodná.
18. Krajský soud neshledal v postupu žalovaného namítaný rozpor s § 90 odst. 3 správního řádu, podle něhož *odvolací správní orgán nemůže změnit napadené rozhodnutí v neprospěch odvolatele, ledaže odvolání podal také jiný účastník, jehož zájmy nejsou shodné, anebo je napadené rozhodnutí v rozporu s právními předpisy nebo jiným veřejným zájmem*. V nynější věci k žádné změně rozhodnutí úřadu práce v odvolacím řízení nedošlo, neboť výrok prvostupňového rozhodnutí zůstal napadeným rozhodnutím nedotčen. V řízení před žalovaným došlo toliko k dílčí změně v hodnocení zjištěného skutkového stavu, což je ovšem obecně přípustný postup. Žalobci se s odlišným posouzením zvládání základní potřeby péče o zdraví oproti rozhodnutí úřadu práce seznámili, neboť žalovaný po telefonické domluvě zaslal žalobci posudek o zdravotním stavu vyhotovený v odvolacím řízení. Žalobce tak měl možnost na závěry žalovaného reagovat, což ostatně i učinil – uvedl, že není schopen samostatné péče o zdraví a doložil jednu lékařskou zprávu. K žádnému zkrácení na procesních právech žalobců seznámit se s odlišným skutkovým hodnocením a vyjádřit se k němu v odvolacím řízení nedošlo.
19. Napadené rozhodnutí žalovaného nemůže být pro žalobce ani překvapivé v tom smyslu, jak je chápána zásada zákazu překvapivosti rozhodnutí. Ta totiž vyžaduje, aby soudy, potažmo správní orgány, nezakládaly svá rozhodnutí na skutkových zjištěních a právním

posouzení, k nimž se strany během řízení nemohly vyjádřit a které znamenají zásadní obrat v řízení (např. také pokud nebudou řádně provedeny důkazy, z nichž rozhodnutí vychází, srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. IV. ÚS 1247/20). Subjektivní překvapení účastníka řízení, že správní orgán rozhodl způsobem, s nímž účastník řízení nesouhlasí, je procesně bezvýznamné.

20. Předpokladem pro vznik nároku na příspěvek na péči je závislost žadatele na pomoci jiné osoby při zvládání základních životních potřeb dle § 7 odst. 2 a § 8 zákona o sociálních službách. Podle § 9 odst. 5 zákona o sociálních službách *pro uznání závislosti v příslušné základní životní potřebě musí existovat příčinná souvislost mezi poruchou funkčních schopností z důvodu nepříznivého zdravotního stavu a pozbytím schopnosti zvládat základní životní potřebu v přijatelném standardu*. Podle odst. 6 téhož ustanovení *bližší vymezení schopností zvládat základní životní potřeby a způsob jejich hodnocení stanoví prováděcí právní předpis*. Tímto předpisem je vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách (dále jen „prováděcí vyhláška“). Podle § 1 odst. 1 této vyhlášky *schopnost osoby zvládat základní životní potřeby se pro účely stanovení stupně závislosti hodnotí podle aktivit, které jsou pro jednotlivé základní životní potřeby vymezeny v příloze č. 1 k této vyhlášce*. Podrobná kritéria pro posuzování schopnosti zvládat základní životní potřeby tedy obsahuje příloha č. 1 prováděcí vyhlášky. *Pokud osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, která je pro schopnost zvládat základní životní potřebu vymezena v příloze č. 1 k této vyhlášce, není schopna základní životní potřebu zvládat (§ 2a prováděcí vyhlášky)*.
21. Stupeň závislosti osoby obligatorně posuzuje posudkový lékař, resp. v odvolacím řízení posudková komise žalovaného. Posudek ve věci příspěvku na péči musí být úplný, jednoznačný a přesvědčivý. Posudkový lékař se musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaná osoba namítá, a vyjádřit se k její schopnosti zvládat aktivity vyjmenované u jednotlivých životních potřeb v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky a své úvahy opřít o dostatečně zjištěný skutkový stav. Posudek je rozhodujícím důkazem v řízení o přiznání příspěvku na péči, pokud nevzbuzuje pochyby o své celistvosti a přesvědčivosti a neexistují jiné důkazy, které jeho správnost zpochybňují (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 4. 2014, č. j. 3 Ads 77/2013 - 22, ze dne 30. 7. 2015, č. j. 9 Ads 35/2015 - 44, ze dne 29. 9. 2015, č. j. 4 Ads 167/2015 - 27, ze dne 29. 8. 2016, č. j. 4 Ads 100/2016 - 25). Posudkový závěr musí být náležitě zdůvodněn, aby byl přesvědčivý a srozumitelný i pro správní soud, který nemá, a ani nemůže mít, odborné lékařské znalosti. Soud ověřuje, zda posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí je úplný a přesvědčivý ve výše uvedeném smyslu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2017, č. j. 8 Ads 136/2017 - 35). Výsledek hodnocení posudkové komise musí podle povahy onemocnění, které je příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu odrážet rozsah fyzických, smyslových duševních či mentálních schopností posuzované osoby.
22. K námitce žalobce krajský soud uvádí, že z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že sama skutečnost, že posudková komise je orgánem Ministerstva práce a sociálních věcí, není důvodem k pochybnostem o objektivitě jejích závěrů (např. rozsudky ze dne 29. 5. 2003, č. j. 5 Ads 4/2003 - 35, nebo ze dne 4. 1. 2018, č. j. 7 Ads 389/2017 - 57).
23. Specifické postavení posudkových komisí spočívá v tom, že jsou nadány odbornou kompetencí v oblasti posudkového lékařství, což znamená, že jsou schopny z

medicínského hlediska komplexně posoudit zdravotní stav účastníka řízení, neomezuji se jen na některé lékařské obory a jsou odborně kompetentní k posouzení zvládání jednotlivých základních životních potřeb a k zaujetí posudkových závěrů (obdobně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2012, č. j. 4 Ads 93/2012 – 21). Soud v řízení ve věcech příspěvku na péči v případě námitek směřujících k posouzení zdravotního stavu hodnotí zejména úplnost a přesvědčivost závěrů posudkové komise, které jsou podkladem rozhodnutí správního orgánu. Pokud závěry posudkové komise tyto požadavky splňují a o jejich správnosti nemá soud pochybnost, je možné z nich vycházet. V opačném případě soud zpravidla rozhodnutí správního orgánu zruší a přesně označí skutečnosti, tvrzení či jiná zjištění, k nimž se má posudková komise v dalším řízení vyjádřit a jakým způsobem má posudek o zdravotním stavu doplnit. Toto soud dodává proto, že ač není zjišťování skutkového stavu prostřednictvím znaleckého posudku vyhotoveného v soudním řízení vyloučeno, není pravidlem, a soud k němu v nynější věci neshledal důvod. Ostatně ani žalobci provedení důkazu znaleckým posudkem v soudním řízení nenavrhují, bez bližších podrobností toliko uvádí, že *„souhlasí s provedením nezávislého hodnocení znalcem v oboru psychiatrie“*.

24. Posudková komise vychází při své činnosti zejména ze zdravotnické dokumentace posuzované osoby, případně z výsledků jejího osobního vyšetření, byla-li posuzovaná osoba komisí vyšetřena. Posudková komise přihlédne také k výsledkům sociálního šetření dle § 25 zákona o sociálních službách nebo k dalším podkladům, které dokládají způsob života posuzované osoby v jejím přirozeném sociálním prostředí. Pokud účastník řízení posudkové závěry zpochybňuje, zpravidla tak činí také s odkazem na konkrétní lékařská zjištění či skutečnosti uvedené ve vyjmenovaných podkladech. Samotné ničím nedoložené tvrzení účastníka řízení (nyní např. odkazovaný důkaz tvrzením matky žalobce) zpravidla nebude způsobit srozumitelně odůvodněnými posudkovými závěry otrástit. Pokud naopak účastník v námitkách uplatněných v průběhu řízení poukazuje na konkrétní závěry lékařských zpráv, bude posudková komise povinna se s touto dokumentací seznámit a na námitky účastníka relevantním způsobem reagovat.
25. Posudková komise musí zdravotní stav osoby posoudit na základě úplné zdravotnické dokumentace i s přihlédnutím ke všem tvrzeným obtížím. Obecně lze dát žalobci za pravdu, že posudková komise nemůže závěry doložených lékařských zpráv bez dalšího odmítnout a v případě významných rozporů či pochybností (které nelze vysvětlit v odůvodnění posudku), by mělo být pravidlem osobní vyšetření posuzované osoby. Jednotlivá lékařská zpráva však není zcela nezpochybnitelná, vždy je potřeba vnímat všechny souvislosti posuzovaného případu.
26. Před vlastním věcným posouzením krajský soud dále dodává, že neshledal, že by žalovaný „překročil svoji pravomoc“ tím, že by pro uznání nezvládání jednotlivých základních životních potřeb vyžadoval podmínky nad rámec zákona. Posudková komise žalovaného sice ve svých závěrech poměrně obsáhle popisuje problémy, kterými žalobce zjevně netrpí (např. že není prokázáno postižení hybnosti horních končetin, paresy, těžké postižení hybnosti kloubů, ztuhnutí páteře apod.), což s ohledem na přesvědčivost a srozumitelnost posudkových závěrů není zcela vhodný postup. Obecně je vhodné zaměřit pozornost na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, jeho projevy a odůvodnění, jakým způsobem se zdravotní stav odráží ve schopnosti zvládat jednotlivé základní životní potřeby, pokud je jejich nezvládání v průběhu řízení namítáno. Z toho však nelze dovozovat, jak činí žalobce, že by posudková komise vyžadovala pro uznání nezvládání

daných potřeb výhradně popsané zdravotní stavy. Ostatně, takový postup by byl zjevně v rozporu se zněním zákona, který, jak je shora uvedeno, zohledňuje v případě příspěvku na péči funkční hledisko, a nevyžaduje konkrétní diagnózu.

27. Pokud žalobce upozorňuje na žalovaným použitý pojem „sebesycení“, ten svým významem odpovídá jedné z aktivit základní životní potřeby stravování, tj. schopnosti „najíst se a napít“. Není tedy zřejmé, kam touto námitkou žalobci míří, resp. zda zpochybňují také to, že je žalobce schopen připravenou stravu sám konzumovat.
28. Příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je Aspergerův syndrom. Je třeba předeslat, že v případě poruch autistického spektra (PAS), mezi které se řadí také Aspergerův syndrom, je obecně posouzení zvládání základních životních potřeb komplikovanější než v případě zjevného a objektivně měřitelného fyzického postižení. S uvedeným onemocněním jsou spojeny potíže v sociální interakci a sociálním chování, komunikaci a ve způsobu chování a aktivity (tzv. autistická triáda). Na druhou stranu je dle krajského soudu nutné posuzovat jednotlivé případy individuálně, diagnóza poruch autistického spektra jistě sama o sobě neznámá, že dotčená osoba nezvládá základní životní potřeby, u kterých se tyto poruchy nejčastěji projevují. Ve skutečnosti existuje široká škála projevů tohoto nepříznivého zdravotního stavu od obecně soběstačných osob, které se projevují sociálně neobratně nebo mají neobvyklé zájmy, po osoby, které prakticky nejsou schopny s okolím komunikovat a jsou plně odkázány na pomoc jiných.
29. Posudková komise žalovaného vycházela dle textu posudku ze zdravotnické dokumentace žalobce – nález praktického lékaře MUDr. P. ze dne 8. 11. 2017, psychologické vyšetření Mgr. R. ze dne 3. 11. 2017, zpráva psychiatra MUDr. Š. ze dne 18. 9. 2017 a zpráva ze školního poradenského centra Mgr. Ž. ze dne 26. 4. 2017.
30. Posudková komise uvádí, že žalobce je dle psychiatrických vyšetření euthymně laděný, separaci zvládá bez potíží, oční a verbální kontakt navazuje ochotně, odpovídá v relaci otázek, řeč srozumitelná, nejeví známky deprese a úzkosti. V popředí potíže v oblasti sociální, neorientuje se v běžných sociálních situacích, neumí je řešit, obavné myšlení, snížená schopnost koncentrace, narušena jemná a hrubá motorika. Dle psychologických vyšetření se jedná o pervazivní vývojovou poruchu - Aspergerův syndrom diagnostikovaný v dospělosti s lehkou až střední symptomatikou, typ sociálního chování spíše osamělý. Z dalších psychologických vyšetření naopak výrazné zvláštnosti z okruhů autistické triády nebyly shledány.
31. K vlastnímu posouzení posudková komise uvádí, že žalobce je plně orientovaný všemi kvalitami, intelekt je mírně podprůměrný. Ze shora popsaných funkčních poruch dle posudkové komise nevyplývají těžké poruchy smyslové, duševní nebo pohybové, které by byly podkladem pro nezvládání sporých základních životních potřeb. K námitkám žalobce posudková komise uvádí, že u žalobce nebyla prokázána porucha řeči, závažnější porucha smyslových funkcí, zachována schopnost psaní a čtení, plně orientovaný všemi kvalitami, bez prokázání závažného kognitivního deficitu. Namítaná sociální komunikace a orientace součástí hodnocení osobních aktivit. Z psychického hlediska není prokázáno těžké mentální omezení, které by bránilo sebesycení. U zbývajících potřeb posudková komise konstatuje, že mírně podprůměrný intelekt nevede k neschopnosti zvládat péči o domácnost. Není prokázáno těžké mentální omezení, resp. středně těžká ani těžká mentální retardace, které by bránily zvládání dalších základních životních potřeb.

32. Jak již bylo uvedeno, posudkový závěr musí být úplný, přesvědčivý, bezrozporný a musí reagovat na uplatněné námitky. Dle krajského soudu míra, do které je přípustné formulovat odůvodnění posudkových závěrů obecně, závisí na tom, do jaké míry byly uplatněny konkrétní námitky k jednotlivým aktivitám základních životních potřeb, popř. do jaké míry jsou námitky podepřeny konkrétními zjištěními plynoucími z lékařské či jiné dokumentace předložené v průběhu správního řízení.
33. Žalobce v odvolání proti rozhodnutí úřadu práce namítal nezvládání sporných základních životních potřeb (krom potřeby péče o zdraví, kterou úřad práce uznal za nezvládanou) a odkazoval se zejména na lékařskou zprávu praktické lékařky MUDr. M. ze dne 24. 10. 2016, záznam ze sociálního šetření a dále doložil lékařskou zprávu psychiatra MUDr. Š. ze dne 18. 6. 2018.
34. Záznam ze sociálního šetření měla posudková komise k dispozici a lékařská zpráva MUDr. Š. ze dne 18. 6. 2018 neuvádí nic podstatného nad rámec shora uvedeného posudkového hodnocení. Co se týče lékařské zprávy MUDr. M. ze dne 24. 10. 2016, ta již lékařské závěry, které mohou být pro věc relevantní, obsahuje. Z posudku posudkové komise žalovaného a z napadeného rozhodnutí však není vůbec jasné, zda se posudková komise obsahem této lékařské zprávy, ze které žalobce v odvolání cituje, vůbec zabývala. Uvedená lékařská zpráva není ani výslovně uvedena mezi podklady, z nichž posudková komise vycházela. Již z tohoto důvodu dle krajského soudu posudek o zdravotním stavu žalobce minimálně ohledně potřeb, jejichž zvládání tato lékařská zpráva zpochybňuje (tj. zejména orientace, komunikace, péče o zdraví a péče o domácnost, jak je uvedeno níže), nespĺňuje požadavky úplnosti a přesvědčivosti. V dalším řízení posudková komise zhodnotí v relaci odvolacích námitek obsah doložené zprávy a toto hodnocení nalezne odraz v odůvodnění posudku.
35. K jednotlivým sporným základním životním potřebám poté krajský soud uvádí následující. Za schopnost zvládat základní životní potřebu orientace se považuje stav, kdy osoba je schopna *poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, mít přiměřené duševní kompetence, orientovat se osobou, časem a místem, orientovat se v přirozeném sociálním prostředí, orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat.*
36. Podle závěrů posudkové komise je žalobce plně orientovaný všemi kvalitami. Toto hodnocení by mohlo na první pohled vyznít rozporně s další částí posudkového hodnocení, kde se uvádí, že žalobce se neorientuje v běžných sociálních situacích. Tento rozpor je zřejmě způsoben tím, že posudková komise má kvalitami na mysli schopnost orientace osobou, časem a místem, která je patrně u žalobce zachována. Ať již jde o rozpor skutečný nebo domnělý, podstatné je, že nezbytnou podmínkou pro zvládání základní životní potřeby orientace je zvládání zbývajících aktivit uvedených k této potřebě v prováděcí vyhlášce – orientovat se v přirozeném sociálním prostředí a orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat. Pokud posudková komise dospěla na základě lékařské dokumentace psychiatra k závěru, že žalobce se neorientuje v běžných sociálních situacích a neumí je řešit, není možné uznat potřebu orientace za zvládanou. Schopnost orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat je jednou z aktivit, které podmiňují zvládání základní životní potřeby orientace. Třebaže neschopnost orientovat se a řešit běžné sociální situace bude mít zpravidla vliv také zvládání základní životní potřeby osobních aktivit, závěr posudkové komise, že se nezohledňuje při posuzování základní životní potřeby orientace, je zjevně proti

jednoznačnému znění příslušného ustanovení prováděcí vyhlášky. V tomto ohledu proto posudkové závěry ani z tohoto důvodu nemohou obstát.

37. Za zvládání základní životní potřeby komunikace se považuje stav, kdy osoba je schopna *vyjadřovat se srozumitelně mluvenou řečí a dorozumět se jejím prostřednictvím s jinými osobami v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení, chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv, vytvářet rukou psanou krátkou zprávu, porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům a zvukovým signálům, používat běžné komunikační prostředky*. Takto definovaný význam pojmu „komunikace“ nemusí vždy odpovídat obecnému významu pojmu, ani významu, který s ním spojují jednotlivé obory sociálních věd. Komunikace (sociální komunikace) v nejobecnějším slova smyslu pokrývá jakoukoliv sociální interakci, tedy proces, během kterého na sebe lidé nějakým způsobem vzájemně reagují, a zahrnuje široký prostor mezilidských vztahů. Takto široce ovšem prováděcí vyhláška základní potřebu komunikace nepojímá.
38. Prováděcí vyhláška komunikací rozumí zejména fyzickou, smyslovou a duševní kompetenci vyjádřit se srozumitelně mluvenou řečí a naopak mluvené řeči porozumět (v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení), pochopit význam sdělené a psané informace a informaci sdělit a krátce napsat, a dále vnímat obsah základních zvuků a obrazových signálů a používat běžné komunikační prostředky.
39. Naopak schopnosti sociální komunikace, resp. přiměřené komunikace v kolektivu, schopnost jednat v sociálním prostředí, se státními orgány, ve škole, pochopit či přijmout názory ostatních, nebo schopnost orientovat se v sociálních situacích a adekvátně v nich reagovat se ve vztahu ke zvládání základní životní potřeby komunikace zásadně nezohledňuje. Tyto kompetence jsou zejména součástí aktivit základních životních potřeb orientace a osobních aktivit. Skutečnosti, že žalobce není schopen běžného jednání ve správním řízení, má invalidní důchod a ve škole potřebuje pomoc asistenta, neimplikují nezvládání základní životní potřeby komunikace. Žalovaný se ovšem v dalším řízení bude muset vypořádat se závěry naposledy uvedené lékařské zprávy ze dne 24. 10. 2016 v části vztahující se ke komunikaci ve shora nastíněném smyslu.
40. Další žalobní námitky směřují proti posouzení základní životní potřeby stravování. Za schopnost zvládat základní životní potřebu stravování se považuje stav, kdy osoba je schopna *vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, nalít nápoj, rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, najíst se a napít, dodržovat stanovený dietní režim, konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, přemístit nápoj a stravu na místo konzumace*. Zde krajský soud uvádí, že žalobní tvrzení ani doložené podklady nezpochybňují schopnost žalobce tuto základní životní potřebu zvládat. Skutečnost, že žalobce je schopen zaměnit potraviny a nevěnuje pozornost informacím na obalu potravin, dle soudu sama o sobě neznamená, že by nebyl schopen vybrat si ke konzumaci hotové potraviny či zvládat jiné shora uvedené aktivity dané základní životní potřeby. Schopnost vybrat jídlo v obchodě a připravit si doma teplé jídlo se nehodnotí v rámci základní životní potřeby stravování, ale v rámci základní potřeby péče o domácnost. Ani obecné konstatování lékaře, že žalobce zvládne souhrnně péči o vlastní osobu (hygiena, přijímání stravy, oblékání atd.) sám, ale pod dohledem dospělé osoby a je nesamostatný, není konkrétním zpochybněním zvládání uvedené základní životní potřeby. Záznam ze sociálního šetření, na který žalobci odkazují, přitom potvrzuje, že žalobce základní životní potřebu stravování zvládá, resp. nepopisuje nezvládání žádné z aktivit dané potřeby.

41. Za schopnost zvládat základní životní potřebu oblékání a obouvání se považuje stav, kdy osoba je schopna *vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem, rozeznat rub a líc oblečení a správně je vrstvit, oblékat se a obouvat se, svlékat se a zouvat se, manipulovat s oblečením v souvislosti s denním režimem*. V žalobě žalobci zpochybňují výhradně zvládání první vyjmenované aktivity, tj. schopnost vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem. Dle krajského soudu žádná část doložené lékařské dokumentace zvládání uvedené aktivity konkrétněji nezpochybňuje, takovým zpochybněním není ani již shora uvedené obecné konstatování o nesamostatnosti žalobce a potřebě dohledu. Tvrzení žalobkyně dle soudu nelze v řízení pominout, avšak není použitelné jako důkazní prostředek. Záznam ze sociálního šetření je v řízení o příspěvku na péči podpůrný důkaz, nicméně pokud nejsou v něm obsažená tvrzení podepřena odpovídajícími lékařskými nálezy (resp. v souladu s povahou lékaři zjištěného nepříznivého zdravotního stavu), zpravidla nebudou způsobitelné posudkové lékařské závěry kvalifikovaně vyvrátit.
42. Jak již bylo řečeno, s nepříznivým zdravotním stavem žalobce jsou pravidelně spojeny potíže zejména v sociální interakci a sociálním chování, komunikaci a ve způsobu chování a aktivity. Každý případ je třeba posuzovat individuálně, nicméně soudu z žádných podkladů nevyplývá, že by žalobce byl omezen ve schopnosti rozeznávat a adekvátně použít běžné jednoduché předměty denní potřeby, včetně oblečení a obutí. Schopnost nakoupit oblečení se pro účely posouzení zvládání uvedené základní životní potřeby nehodnotí.
43. Za schopnost zvládat základní životní potřebu péče o zdraví se považuje stav, kdy osoba je schopna *dodržovat stanovený léčebný režim, provádět stanovené preventivní, léčebné a léčebné rehabilitační a ošetrovatelské postupy a opatření a používat k tomu potřebné léky nebo pomůcky, rozpoznat zdravotní problém a v případě potřeby vyhledat nebo přivolat pomoc*. Při posouzení uvedené základní potřeby je dle krajského soudu třeba vycházet individuálně z konkrétního zdravotního stavu každého žadatele. Kromě obecné kompetence k rozpoznání zdravotního problému a vyhledání či přivolání pomoci je nutné zhodnotit, zda žalobce je schopen samostatně užívat léky, které má ošetřujícím lékařem předepsané, a zohlednit léčebný režim (v širším smyslu), který pomáhá žalobci adaptovat se na důsledky nepříznivého zdravotního stavu a jeho schopnost tento režim dodržovat. Žalobce uvádí, že má předepsáno užívat několik léků a dochází do APLY a na psychoterapie. Lékařská zpráva ze dne 24. 10. 2016 uvádí nutnost dohledu nad pravidelným bráním léků. I ze zprávy ze sociálního šetření plyne, že žalobce nezvládne nachystat léky a dodržovat léčebný režim. S ohledem na tyto skutečnosti proto bylo třeba, aby se posudková komise podrobněji zabývala schopností žalobce s ohledem na jeho zdravotní stav uvedené aktivity samostatně zvládat. Konstatování, že žalobci nebrání ve zvládání dané potřeby těžké mentální omezení, případně středně těžká či těžká mentální retardace, nepokládá krajský soud za dostatečná. Tím spíše, pokud tuto potřebu uznal posudkový lékař MSSZ v řízení před úřadem práce za nezvládanou.
44. Obdobné odůvodnění obsahuje lékařský posudek také k základní potřebě péče o domácnost a také tato část posudku proto dle krajského soudu není úplná a přesvědčivě odůvodněná. Aktivitami nutnými pro zvládání dané životní potřeby jsou dle prováděcí vyhlášky schopnosti *nakládat s penězi v rámci osobních příjmů a domácnosti, manipulovat s předměty denní potřeby, obstarat si běžný nákup, ovládat běžné domácí spotřebiče, uvařit si jednoduché teplé jídlo a nápoj, vykonávat běžné domácí práce, nakládat s prádlem, mýt nádobí, obsluhovat topení, udržovat pořádek*.

45. Již ze zdravotního posudku vyplývá, že žalobce se neorientuje v sociálních situacích a neumí je řešit. Dle lékařské zprávy ze dne 24. 10. 2016 žalobce není schopen sociální interakce, o domácnost se starají rodiče, žalobce zapomíná, stále se mu musí věci připomínat, neumí si nic naplánovat či zorganizovat. V záznamu ze sociálního šetření se uvádí, že žalobce není schopen nakládat s penězi, nakupovat, uvařit si jídlo, nakoupit oblečení. S ohledem na tyto pochybnosti bylo i zde na místě, aby se posudková komise zvládnutím uvedených aktivit zabývala podrobněji a taktéž se vypořádala se závěry zmiňované lékařské zprávy.
46. Ve vztahu k základním životním potřebám komunikace, orientace, péče o zdraví a péče o domácnost proto dle krajského soudu zdravotní posudek posudkové komise žalovaného neposkytuje dostatečně úplný a přesvědčivý obraz o zdravotním stavu žalobce a jeho schopnosti zvládat některé aktivity těchto základních životních potřeb. Je tomu tak zejména proto, že není zřejmé, zda a jakým způsobem posudková komise zohlednila konkrétní úvahy lékařské zprávy MUDr. M. ze dne 24. 10. 2016, na níž žalobce odkazoval v odvolání proti rozhodnutí úřadu práce. Tam, kde vyvstaly o zvládnutí některých aktivit vyjmenovaných potřeb pochybnosti s ohledem na závěry uvedené lékařské zprávy, výsledky sociálního šetření a odvolací námitky žalobce, je třeba doplnit odůvodnění posudku, případně odstranit vzniklé rozpory. Pokud to nebude možné na základě dostupné dokumentace, bude na místě žalobce posudkovou komisí osobně vyšetřit a metody a výsledky vyšetření v posudku náležitě popsat.
47. K uvedenému závěru soud dospěl bez ohledu na obsah lékařských zpráv doložených žalobcem v průběhu soudního řízení (zpráva psychiatra MUDr. Š. ze dne 17. 9. 2019 a zpráva praktické lékařky MUDr. P. ze dne 30. 9. 2019), soud proto nepovažoval za nutné provádět těmito listinami důkaz. V dalším řízení však bude na místě, aby se posudková komise seznámila i s těmito lékařskými zprávami a po obsahové stránce je zhodnotila, pakliže je žalobce v řízení doloží.

V. Závěr a náklady řízení

48. S ohledem na vytýkané vady zdravotního posudku komise žalovaného, který byl stěžejním podkladem napadeného rozhodnutí, nemůže být tento posudek dostatečnou oporou pro skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí. Soud proto žalobu vyhodnotil jako důvodnou a napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. pro tuto vadu řízení zrušil. Soud současně v souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. rozhodl o vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení, v němž bude podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán právním názorem, který soud vyslovil v tomto rozsudku.
49. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobcům vzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žádné ovšem neuplatnili. Proto jim krajský soud náhradu nákladů řízení nepřiznal. Žalovaný nebyl procesně úspěšný a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen,

který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 9. dubna 2021

Mgr. Filip Skřivan, v. r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje: B. Z.